

za gospodarsko rabo. Vendar se zamore kako drugo sadno drevo saditi namesto sliv ali češpelj, posebno če ni kraj za nje dostojen, n. pr.: češnje, višnje, nizka majhna drevesa ali prtljikovci, breskve in marelice, če se jim kraj prileže; dalje kostanj in orehi, če je prostor zadost obširen itd., da le drevo dovolj svetlobe ima in ga velika drevesa ne zastopijo. Posebno pa je koristno, taka drevesa vmes saditi, ki dolgo ne trpé; med tem pa vendar sadje donašajo, dokler se velika drevesa niso razrastla.

Kadar se drevesce vsaja, se prej jama z dobro prstjo zasuje, ali na dno rušnje položi in na njo dobre zemlje nameče, da drevo ne pride globokeje kakor je prej stalo. Sedaj se v sred jame vsadi trdni kol, potem se postavi drevesce v tisto stran proti solncu, kakor je prej rastle in obrnjeno bilo, če je mogoče, korenine se poravnajo na okroglo, da bodo na vse strani rastle; na korenine se dene dobre in rahle prsti, drevesce se malo pomaja, potreslja, da se prst med korenine dobro zagosti in nič praznega med njimi ne ostane. Potem se s tisto zemljo, ki je bila iz dna jame izkopana in na drugo stran zdevana, po vrhu zagradi in malo potlači. Če se spomladi sadi, je treba dobro z vodo drevesa zaljiti, in če pa okoli debljice se sploh malo jamčasto pusti v podobi skleda, da ob dežju voda od drevesa ne odteče. V obče se le kake 3 palce drevesce nad koreninami okoli debljice zasuje z najslabejo zemljo. Zadnjič se drevesce h kolu z mehkim ličjem ali s slamo rahlo priveže, da se nižati more, ko se zemlja vsede. Tudi je dobro med količ in drevesce mah vložiti, da se drevescu koža ne oplazi. Koli podperajo drevesa, da jih vetrovi ali burja ne podere; kadar pa sneg pade, jih ne zlomi. Da drevesa živina ne podere, ali kadar je zeleno, ga ne objé, je dobro okoli njega rahlo trnjevih vej privezati, ali ga z njimi obвити. Po pašnikih se pa še po trije kolov 4—5 čevljev visokih, 2 čevlja od drevesa proč trdno v zemljo vsadi in zgoraj s kakim lesom zvežejo ali srebrotjem pripnejo, da narazen ne morejo; tako ima drevesce svetlobo in je obvarovano da ga živina ne podere pa tudi objesti ne more. Taka presajena drevesa je treba o suši zalivati, okopavati in oplevati, kar jim veliko v rast pomaga; v jeseni pa se debljica s slamo obvijajo in povežejo, da ne pozebejo in zajé ne ogloda.

O p o m b a.

Najboljše je žlahna drevesa, marelice, žlahne breskve, debele slive ali češplje, majhna drevesca, prtljikovce žlahnega in nežnega sadja, naj so bruške ali jabelka, blizo stanovišč jih saditi, ravno tako je koristno zgodnje češnje ali višnje pri hiši, po vrtu, pri ozidju, pri stenah imeti, ter sploh vse bolj žlahno drevje blizo doma saditi da pokradeno ne bo, in to ne le sadje, temuč tudi veje se polomijo, večkrat pa celo drevesce izpiplje in odnese.

Tudi je že rečeno, da je treba mnogovrstnega sadja zarediti, ter zgodnje, pozno in srednje imeti, da je vse leto sadja dovolj, in ker eno leto to, drugo leto drugo obrodi, ga je vselej saj nekoliko, če že ne obilo, ki veliko, surovo in posušeno, doma in za prodaj zaleže. Vendar tisti, ki so blizo mest in trgov, naj redijo bolj žlahno sadje, ker ga lahko v denar spravijo; tisti pa, ki so daleč od mest, naj redijo dosti sadja takega plemena, ktero jim več koristi, pa tudi dobička obeta, kakor: dovolj češpelj ali sliv, brušk, jabelk, orehov, češenj itd., če lih srednje žlahnosti; vse to sadje se lahko v hasek obrne surovo ali posušeno, za dom, ali pa tudi za prodajo.

Tudi je treba vedeti, da se ondi taka drevesa bolj sadijo, katerim hladni kraji teknejo; zakaj kder grozdje ne dozori, tudi breskve, marelice itd. ne storijo in ne dozoriyo. — Zato ne gre, nektero sadno drevje, ktero je mraza zlo občutljivo, v mrzlih hribih saditi.

Zavarovanje zoper točo.

Od vseh strani prihajajo letos hudi glasi, da je toča že na mnogih krajih vse pobila in bati se še zmirom je, da še dobimo več toče, ker vreme, če je lepo, je zlo vroče, po velikih gorah se še nahaja zmirom mnogo snega, in mesto mirnega, tibega dežja, pride skoraj vsikdar burja in z njo toča. Da toča večkrat strašno mnogo kvara napravi, ni treba nobenemu gospodarju praviti, zavarovanje zoper točo, bi tedaj prav koristno bilo. Za zavarovanje silja na njivah in grozdja v vinogradih je pa še našim gospodarjem sploh malo

mar, in vendar bi jim to v zdanjih časih tim bolj koristno bilo, ker je že premija za zavarovanje silja dosti bolj znižana, kakor je bila v prejšnjih letih; dalje bi naši gospodarji morali premisliti, da so zavarovalnice tako osnovane, da se tim manje plačuje, čim več ljudi se da zavarovati.

Gospodarji, pojdite tedaj in dajte si zavarovati svoje silje na polju in grozdje v vinogradih!

O Darwin-ovem nauku.

(Konec.)

V času toliko in toliko stoletij je po Darwinu i Vogt-u verjetno, da je pleme totih ali drugih opic našel kjerkoli jako ugoden kraj, kjer so se razvile njihove moči tako, da je iz njih postal človeški rod. Darwin, Vogt, in drugi učeniki te vrste pravijo, da se nam le sanja, če govorimo o svoji duši, kakor o posebnem bitju. Mi nimamo posebne duše, mi drugEGA nismo, kakor najžlahtnejša opica. Kar mi imenujemo dušo, to ni nič drugega, nego delo naših možgan; to delo se godi brez naše volje po telesnih postavah. Če smo se najedli kruha, kruh bô nam rodil v glavi druge misli, nego kakošne bi n. pr. nam rodilo meso, če smo se najedli mesa. Seveda tudi vse to delo jenja po človeški smrti, ker takrat možgani ne delajo več. Kar mi imenujemo dušne moči, to ima več ali manj tudi živina; tudi živina spozna svet, ona pozna svoj dom; tudi živina ima čut, n. pr. ona ljubi svoj rod, pes celo ljubi svojega gospodarja. Tudi voljo ima živina in pamet. Konj pomni, kdor je z njim lepo ravnal, ali grdo, in po tem se tudi on obnaša; psu se celo sanja o lovu, če n. pr. v spanju zalaja.

Ovi Darwinov nauk se je zelo razširil med tako imenovanim omikanim svetom, in imel je že, pa še vsak dan ima svoje praktične nasledke, kakor vsaka večja teorija. Če je človek prepričan, da drugega nič ni, nego žlahtna živina, potem začne tudi tako živeti kakor živina. Kaj je takemu za Boga mar, ali za pravico, za resnico in lepoto? Glej, da se Tebi dobro godi in Tvojemu rodu, preganjaj vsakega, kdor ti je na potu! Krepi si svoje moči, pa le zavolj samega sebe, živaj, kar si moreš pridobiti; kar ni prepovedano, to je dopuščeno; kar je prepovedano, to pa stori skrivaj, če se ti ljubi.

Ovi nauk je tudi imel svoje nasledke v narodnih zadevah. Darwinovi učenci nas namreč tudi učijo, da ima človeški rod svoje razdelke po narodih, in da so ovi razdelki močnejši ali slabiji, kakor pri živalih. Močnejši narod tedaj tudi slaberega preganja; seveda je to po Darwinu samo naravna postava, ne pravica močnejega naroda, ker pomen pravice se sploh ne da razviti iz Darwinovega nauka. Ali nekterim je zadosti, da imajo za se naravno postavu in da jo rabijo neusmiljeno, zlasti proti Slovanskemu narodu, to občutimo dobro zlasti mi Slovenci.

Treba je tedaj, da se pretehta Darwinov nauk, kolikor je vreden. Že po kratkem premišljevanju bomo našli luknjo v verigi Darwinovih sklepov. Skušnja nas namreč uči, da še nikoli ni postalo novo višje pleme iz starih plemen nižje vrste, temuč le novi razdelki so postali v taistem plemenu. Če imamo n. pr. stotine pasjih razdelkov, vendar vsi so psi, vsi imajo glavne lastnosti pesjega plemena. Nikoli se ni zgodilo, da bi n. pr. iz psa se porodil volk ali lesjak. Mezeg tudi ni stalno pleme, temuč porod iz mezga in konjev se zopet vrne h konjskemu plemenu. Zlasti pa tudi mezeg ni višje pleme od konja, temuč konjsko pleme je še vedno dosti bolj žlahtno od mezga.

Če pa že v živalstvu ne najdemo dokazov za Darwinov nauk, toliko manj ali prav za prav nobenega veljavnega ne najdemo za to, da bi se mogel človeški rod kedaj ločiti od roda opic. Darwin popolnoma pozabi, da je nam odprt novi svet, v kterega nobena žival še pogledati ne more. To je svet duha. Če na primer rečem, da je $4 \times 6 = 24$, to je neka resnica brez telesa. Če nam tehnikarji iznajdejo novo mašino, to misel so vzeli iz duhnega sveta. Če nas muzikarji učijo harmonije iz knjige, potujemo tudi po duhnem svetu. Cela pravica ni nič drugega, ko celokupnost samih duhnih pravil itd. Razun tega pa, da mi ljudje spoznamo duhni svet, imamo tudi čut za vsako dušno lepoto. Ako nas veseli lepa pesem, ako obžalujemo krivico, ki se je našemu sosedu zgodila, to so čuti o duhnih stvarih, žival nima take čuti. Posebno pa spoznamo bistven razloček med živalstvom

in med človekom v zmožnosti volje in djanja. Živina ima le voljo po telesnem nagibu in po telesni navadi. Človek pa ima svobodno voljo. On obrača svoje misli in svoje roke na predmet, ki si ga izbere, dostikrat zoper telesne nagibe. Svoboda je celo toliko močna, da človek umori svoje telo, in to je naj boljši dokaz, da se to ne zgodi po telesnih postavah, ker telo — kakor pri živini — se le hoče varovati in hraniti, dokler je mogoče.

Dobra je tedaj beseda, če rečemo, da človek ima tudi duh razun telesne duše, živina pa ima le dušo. Duh je v nas posebno bitje; na primer če rečemo: „Jaz sem ga poslal“, takrat mislimo le: moj duh je to učinil. Pa tudi rečemo: „Šel sem ponj“, in takrat bolj mislimo, da je naše telo to učinilo. Pri vsaki priložnosti pa spoznamo, da je duhno in telesno bitje v nas popolnoma združeno v eno celoto. Ravno ta lastnost, da smo duhno-telesno bitje, nas loči popolnoma od celega živalstva. Obedve bitji ste tudi potrebni k temu, da je človek razvil jezik, da more povedati svoje misli, svoje čuti in svojo voljo po telesni moči. Živina nima jezika, ne zna govoriti, ker nima duhnega sveta v sebi.

Tedaj Darwinov nauk nič drugega ni, ko strašno ponižanje človeškega rodu, in velika pomota sedajnega časa. Tudi praktični nasledki tega nauka niso kaj drugega, ko krivica. Človeški rod je res razdeljen po narodnostih, vendar ima vsak narod v sebi vse lastnosti, ki mu dajejo človeško dostojnost. Naravno je, da vsak narod po svoji duhni moči, po svoji deželi itd. nekaj drugega ljubi, da si je vsak izvolil drugo delo. Zavolj tega pa še nobeden narod ni višjega ali nižjega razdelka v človeškem plemenu, temuč enaki so si narodi pred Bogom, naj bodo tudi enaki pred postavo. Narodi bolj razviti nimajo pravice preganjanja manj razvitih narodov; naj jih učijo in naj se od njih naučijo, kar imajo ovi dobrega in blagega.

Vsaka sila do vremena, pravi hrvaški pregovor; vsaka pomota tudi trpi le nekaj časa. Minol bode tudi Darwinov nauk iz stolov učeniškihbode tudi iz javnega življenja. Niso zastoj učili osnovatelji naše vere, pa tudi Herder, Rousseau in sto drugih učencikov, da smo brati med seboj vsi ljudje. Bestijalnega Darwinovega nauka sramovalo se bode vse pravo človeštvo, in ko se bodo zdramili Darwinovi učenci, v roke si bomo zopet segli ž njimi in ponosno gledali v nebo, kamor je obrnjeno le človeško oko!

Politični ogled.

Izid volitev v Štajarski. V četrtek 23. t. m. so se vršile na Štajerskem volitve za kmečke občine. Za celjsko okolico sta izvoljena narodna kandidata dr. Vošnjak s 186 glasovi in dr. Dominkuš s 155 glasovi. Nasprotna kandidata sta imela: Vrečko 69 in Tieber 41 glasov. C. k. komisar je bil pri volitvi zelo pristransk za nemškutarska kandidata. V ljutomerskem okraju je izvoljen narodni kandidat Jan. Kukovec. V ptujskem okraju je izvoljen Herman s 67 glasi proti 44, ktere je dobil nemškutarski kandidat. V slovenjegraškem okraju je s 50 glasi izvoljen narodni kandidat Adamovič. V brežkem okraju je izvoljen kozjanski dekan, narodnjak Franc Kosar s 59 glasovi, nemškutarski kandidat dr. del'Cott je dobil 37 glasov. V mariborskem okraju pak nismo zmagali. Izvoljena sta po strašnih naporih Nemea Brandstetter (105) in Seidl 104. — Narodna kandidata sta dobila impozantno manjšino glasov: dr. Sernee 82 in dr. Radej 81 glasov. Na nemškem zgorjem Štajerskem so volitve v kmečkih občinah nepričakovano izpadle. Padli so liberalci in zmagali so „katoliško-konservativci“. Pri volitvi za mesto Celje je narodni kandidat g. dr. Ipavie dobil 162 glasov, g. Tomschütz pa 216. Uradniki so odločili. Savinska dolina in Sevnica je kakor en mož glasovala za narodnega kandidata. Pri volitvi za mesto Ptuj je narodni kandidat g. dr. Gršak dobil od 400 glasov 113 druge je dobil Filha, vodja na ptujski realni gimnaziji. V mestu Mariboru je zmagal prusoljubni K. Reiter proti mirnejšemu dr. Duhačn. V Slovenemgradu je propal velikomemški kričar Oskar Schmidt prav sramotno, ker mnogo zmernejši dr. Ehmmer je bil voljen soglasno. Na Štajarskem imajo toraj Slovenci samo šest zastopnikov v prihodnje, med tem ko jih bodo Nemci imeli 37, lepa razmera to, če pogledamo na število prebivalcev. Eno nas samo pri tem tolaži,

namreč to, da so izvoljeni mnogi dosti bolj mirni in nam pravičnejši Nemci, kakor so bili dozdej v deželnem zboru in upati je celo, če bodo volitve v velikem posestvu dobro izpale, da dobi konservativna stranka celo večino v deželnem zboru.

Izid volitev na Kranjskem. Kolikor nam je dozdej znano, so voljeni za ljubljansko okolico: dr. Bleiweis in dr. Poklukar, za Krajsko okolico: dr. Razlag in Kramer; za Postojno: dr. Costa in Koren; za Novomesto, Zagorec, za Radoljico: Pintar; za Ipavo: Gabrijan; za kočevsko okolico: g. Kozler in Svete; za črnomblsko okolico: Kramarič; v Trebnjem je izvoljen dr. Zarnik, Tavčar in grof Barbo.

Iz Koroške smo izvedeli, da žalibog ni voljen noben narodnjak, temuč sami nemški liberalci zvnu v Voflsbergu kder je voljen konservativni dekan in en kmet.

Iz ptujih dežel nič ni čuti važnega.

Tržna cena pretekli teden.	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptaju	
	din	fl.	din	fl.	din	fl.	din	fl.
Pšenice vagan (drevenka)	4	50	4	90	5	10	4	60
Rži	3	50	3	65	3	65	3	60
Ječmena	3	—	0	—	3	70	0	—
Ovsa	2	5	2	50	2	50	3	20
Turšice (koruze) vagan	3	55	3	75	3	75	3	70
Ajde	3	10	3	20	3	20	2	80
Prosa	2	80	2	40	3	50	2	50
Krompirja	2	—	1	80	1	80	1	80
Govedine funt	—	21	—	27	—	26	—	25
Teletnine	—	22	—	26	—	24	—	25
Svinjetine črste funt	—	26	—	26	—	26	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	9	—	—	8	50	11	50	—
" 18" "	—	—	5	60	0	—	—	—
" 36" mehkih "	4	—	—	6	20	7	50	—
" 18" "	—	—	4	—	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	50	—	80
" mehkega "	—	50	—	50	—	45	—	70
Sena cent	2	50	2	50	1	90	2	80
Slame cent v šopah	2	—	1	50	1	10	1	60
" za steljo	1	60	1	20	0	90	1	15
Slanine (špeha) cent	38	—	42	—	38	—	38	—
Jajec šest za	—	10	—	10	—	10	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 80 kr. a. v.

Ažijo srebra 117.75.

Narodno drž. posojilo 95.80.

Loterijske srečke.

V Trstu 25. junija 1870: **21 63 32 12 75**

Prihodno srečkanje je 9. julija 1870.

Vabilo na naročbo.

Konec prvega polletja našega četrtega tečaja se bliža in „Slov. Gospodar spet vabi na naročbo. Pri tej priložnosti bi spet lahko ponovili častitim bralcem svoj program, tega vendar takrat ne storimo, temoč samo opomnimo to, da so glavne točke našega programa te-le, da hočemo, kakor do zdaj, po zmožnosti podučevati drage svoje rojake v vseh potrebnih gospodarskih, obrtnijskih in političnih stvarih, in da hočemo zbuditi še zmirom nekoliko pospani duh našega dragega naroda, posebno pa delati do tega, da narod razvidi potrebo združenja vseh Slovencev v jedno celoto „Slovenijo“, če hoče priti do boljšega.

Častiti bralci, ki so bili naročeni samo na pol leta, so lepo prošeni, naj še dalje podpirajo nas z naročnino in s tim, da tudi drugim priporočajo naš list, kdor se še zdaj naroči na celi letošnji tečaj, še dobi vse liste.

Podpirajte nas, dragi rojaki duševno in materialno!

Vredništvo.